

**Громадська організація
«Всеукраїнська Асоціація працівників вищих навчальних
закладів I-II рівнів акредитації»**

03049, м. Київ, вул. Стадіонна, 2 /10
телефон-факс (044) 245-35-98, тел. (044) 245-51-98

e-mail: vho_association2017@ukr.net

web-сайт: <http://go-association.com.ua>

№ «007» 21 січня 2020 р.

**Президенту України
Зеленському В.О.**

Шановний Володимире Олександровичу!

Сучасна українська освіта – один із найбільших секторів суспільства, у ньому працює і здобуває освіту близько 9 млн. осіб. Сформована в радянський період потужна та розгалужена система освіти була привабливою та доступною для молоді з європейських країн, Азії, Африки і приносила щорічно в державний бюджет близько 12 млрд. грн.

На жаль, сьогодні ми бачимо зворотній процес – українська молодь масово виїздить навчатись до європейських університетів. Нестабільність економіки, відсутність перспектив працевлаштування, гострота проблем у забезпеченні державою соціальних гарантій, постійні та незрозумілі процеси реформування системи освіти кожним новим урядом – це фактори, які спричинили явище українських трудових мігрантів та масовий виїзд молоді.

З метою вивчення громадської думки та отримання пропозицій, Міністерство освіти і науки України винесло на громадське обговорення проекти концепцій та планів реалізації державної політики щодо досягнення цілей 1.1 – 1.5 Програми діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженої постановою Верховної Ради України від 04 жовтня 2019 року № 188 (далі - Концепція).

ГО «Всеукраїнська асоціація працівників вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації» подає зауваження та пропозиції до зазначеного проекту Концепції та звертає увагу на невідповідність окремих пунктів Концепції до чинних законодавчих актів з питань освіти. Трудові колективи технікумів та коледжів обурює те, що після ухвалення Закону «Про освіту», «Про фахову передвищу освіту» новий уряд знову намагається втиснути освітню діяльність зазначеної системи навчальних закладів у законодавче поле професійно-технічної освіти.

Бачення реформування системи освіти, викладене в проекті Концепції державної політики щодо досягнення цілей 1.3. Програми діяльності Кабінету Міністрів України (далі – Концепція), не тільки не відповідає наведеному тезису, а й демонструє повну неспроможність розробників Концепції зрозуміти й досягнути повноту проблеми, що роками існує в системі освіти.

По-перше, сформульована у пункті 1.1. Концепції проблема у викладеній редакції є грубим порушенням з боку держави статей 29, 32, 41 та 53 Конституції України.

Згідно ст. 53 Конституції України держава забезпечує доступність здобуття освіти, зокрема професійно-технічної та вищої. Виходячи з тлумачення терміну «доступність освіти», викладеного у рішенні Конституційного суду України N 5-рп/2004, держава повинна створити *можливості* для реалізації права людини на освіту. Реалізація права людини на освіту нерозривно пов'язана з гарантованим статтею 41 Конституції України правом громадян вільно розпоряджатися власними коштами, зокрема для здобуття такої освіти. До функцій та повноважень держави не належить контроль та нав'язування того, яку освіту обиратимуть для себе майбутні абітурієнти, скільки часу вони витратять для її здобуття та яким чином здійснюватиметься розпорядження власними коштами таких осіб для здобуття того чи іншого рівня чи ступеня освіти.

Примусове нав'язування вибору не вдавалось навіть за часів радянського режиму, а у незалежній та демократичній Україні – тим більше.

По-друге, носієм вказаної проблеми, згідно з п. 1.2. Концепції, є випускники шкіл. При цьому, зовсім не береться до уваги неспроможність держави в особі її уповноважених органів, зокрема МОН та його посадових осіб, створити потужну і якісну систему освіти на усіх її рівнях та запропонувати її випускникам шкіл з усіма можливими варіантами здобуття освіти. А це, в свою чергу, спричинене відсутністю в Уряді будь-якої стратегії розвитку нашої держави, яка була б основою для прогнозування потреб держави у спеціалістах тих чи інших галузей та ланок освіти.

По-третє, слід погодитися з п. 1.3. Концепції, адже масштаб проблеми дійсно носить загальнонаціональний характер. Водночас, в цьому контексті в Концепції не розкрито питання, чому, незважаючи на високу затребуваність вітчизняного ринку праці у робітниках, тисячі випускників закладів професійно-технічної освіти та навіть вищої освіти надають перевагу закордонному ринку праці, виїжджають працювати закордон на робітничі професії. В Концепції також не відображено питання участі України як держави на міжнародному ринку освіти. Якщо сьогодні, за словами однієї з народних депутаток провладної фракції, 20% абітурієнтів виїжджає закордон для здобуття освіти, то які кроки збирається вжити держава для запобігання цьому явищу, окрім як проведення комунікаційної кампанії з популяризації здобуття професійно-технічної освіти?

Що стосується гостроти проблеми, розкритої в п. 1.4. Концепції, слід зазначити, що з огляду на відсутність стратегії розвитку держави та стабільної впевненості у майбутньому, надання переваги випускниками шкіл здобуттю саме вищої освіти є цілком природним кроком, навіть враховуючи терміни, вартість навчання та заробітну плату, яку отримуватимуть випускники у майбутньому. На наш погляд, орієнтація випускників шкіл на здобуття вищої освіти має бути оцінена реальним дослідженням і відображена та врахована в Концепції, адже вона має давати відповідь на питання: чому випускники шкіл надають перевагу здобуттю *саме вищої освіти*? Також вважаємо, що аргументація розбіжності розміру середньої заробітної плати на користь професійно-технічної освіти за критерієм вакансій є цілком недолугою. Таке порівняння може бути таким же коректним для означення гостроти проблеми, як і порівняння заробітної плати генерального директора державної структури «Укрпошта», який має вищу освіту, та заробітної плати рядового

слюсаря - випускника професійно-технічного училища, який працює в державному закладі освіти.

Хочемо також звернути увагу на те, що за останні 6 років система професійно-технічних училищ, технікумів і коледжів зазнала значних потрясінь завдяки рішенням, що приймалися на вищому державному рівні і така антиреклама аж ніяк не сприяла вибору випускниками шкіл здобуття освіти саме в цих навчальних закладах, що не знайшло своєї оцінки в Концепції. Саме недолуга політика держави, перебування поза межами правового поля та постійні «ігри» з фінансуванням зазначених закладів спричинили значний відтік абітурієнтів. Крім того, неможливо знайти відповідь, скільки ж закладів професійно-технічної освіти зникло з мапи України в результаті останніх реформ.

Та, навіть незважаючи на наведені вище проблеми, запропонованою Концепцією взагалі пропонується об'єднати різні ланки освіти (фахову передвищу освіту та професійно-технічну освіту), що, по-перше, не має ніякого законодавчого підґрунтя та є незаконним, а по-друге, не містить ніякого обґрунтування в Концепції з економічної точки зору та затребуваності на ринку праці, по-третє, як в одній ланці здійснюватиметься підготовка середньої управлінської ланки та робітничих професій? По четверте – які саме дослідження, оцінки на якому рівні проводились, що стали основою таких «геніальних» висновків? До того ж, коледжі та технікуми, як заклади фахової передвищої освіти, в тексті згадуються лише один раз в Плані в п. 1, а щодо решти необхідно здогадки будувати. Тобто, роль, місце коледжів та технікумів взагалі не оцінена в системі освіти ні в позитивному, ні в негативному плані і чому саме цю ланку освіти необхідно реформувати, відповіді немає. Залишається лише здогадуватись, чому всі проблеми освіти починаються і закінчуються коледжами і технікумами.

Що стосується створення єдиної системи професійної освіти, яка б поєднувала професійно-технічну та фахову передвищу освіту, вважаємо за необхідне нагадати, що мережа сучасних коледжів та технікумів створювалась протягом тривалого часу за галузевим, а не територіальним принципом. І це є невід'ємний факт їх розташування незалежно від того, які і у кого думки існують з цього приводу. Намагання здійснити «оптимізацію» мережі закладів професійно-технічної та фахової передвищої освіти в регіонах шляхом їх реорганізації/ліквідації призведе до того, що молодь в регіонах залишиться без вибору, що, в свою чергу, призведе до збільшення злочинності, занепаду невеликих і середніх міст, адже наразі навіть малокомплектні заклади освіти є, незважаючи на всі проблеми в їх функціонуванні, осередками освітнього, культурного та регіонального розвитку, чи не найголовнішим чинником стримування злочинності та запобіганням депопуляції нації.

Держава в особі її уповноважених органів має усвідомити, що відсутність вибору власного шляху чи мети у молодого покоління – прямий шлях до злочинності та занепаду нації. А утримування системи пробації потребує значнішого фінансування, ніж фінансування системи освіти. Реформатори повинні не тільки це розуміти, а й нести відповідальність за всі наслідки такого реформування.

Зауважимо, що на наш погляд, головна мета розробки та втілення Концепції полягає у реалізації Завдання 3 Підцілі 1 запропонованого курсу політики. Навіть якщо припустити, що

деякі пункти Концепції дійсно мають право на існування (наприклад, автономія закладів освіти тощо), все інше – лише набір слів, який ніяк не пов'язаний з конструктивним реформуванням освіти та відповіддю на запитання: чому саме планується реформувати освіту в такий спосіб?

І наостанок, деякі пункти та цілі цієї Концепції розраховані на 3-5 років. Чи є відповідь у авторів Концепції, яким буде суспільство, економіка і держава Україна через 3-5 років, щоб так сміливо планувати заходи, передбачені проектом Концепції?

Виходячи з вищенаведеного Асоціація наполягає на такому:

1.Грунтовно доопрацювати Концепцію на основі конкретних показників, дійсних вимог суспільства та реалій сьогодення.

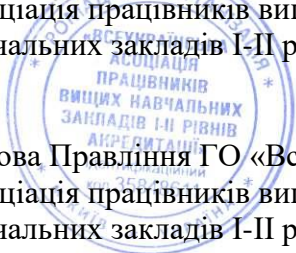
2.Узгодити термінологію цілі 1.3 з актами чинного законодавства у сфері освіти, зокрема Законом України «Про освіту», «Про фахову передвищу освіту».

3.Включити до проекту Концепції ціль та план її реалізації щодо здобуття фахової передвищої освіти. Асоціація готова надати своїх представників для роботи над розширенням проекту Концепції.

У разі відхилення пропозиції та ігнорування Урядом Законів України «Про освіту», «Про фахову передвищу освіту», з метою попередження соціального вибуху зі сторони освітян ГО «Всеукраїнська асоціація працівників вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації» попереджає про проведення короткотермінових акцій протесту спільно із профспілками.

Не маючи відповіді на порушені у зверненні питання та зауваги, всі розмови про реформування освіти є недолугими та беззмістовними.

Голова Ради ГО «Всеукраїнська
Асоціація працівників вищих
навчальних закладів I-II рівнів акредитації»

 О.О. Марченко

Голова Правління ГО «Всеукраїнська
Асоціація працівників вищих
навчальних закладів I-II рівнів акредитації»

 В.А. Булгаков